Barentsin aluekatsaus

Tammi-Helmikuu 2011

ThinkBarents *on Lapin korkeakoulukonsernin yhteinen ESR-hanke, jonka tavoitteena on luoda osaamis- ja palvelumalli tuottamaan ajantasaista tietoa Barentsin alueesta elinkeinoelämän, tutkimuksen ja kehittämistoiminnan tueksi.*

Hankkeen tavoitteena on löytää keinoja, joilla olemassa oleva tieto saadaan mahdollisimman tehokkaasti kanavoitua sitä tarvitseville. Tarkoituksena on kehittää think tank-toimintamalli, joka hyödyntää Lapin korkeakoulukonsernin ja sen sidosryhmien Barents-osaamista. Tulevaisuudessa toimintamallia on tavoitteena laajentaa koko Barentsin alueen kattavaksi ENPI Kolarctic-ohjelman avulla.

Lisätietoa: www.barentsinfo.org/thinkbarents

Tässä numerossa:

- Uutisia Kuolan niemimaalta
- Erikoistarkastelussa: Komin tasavallan ja Nenetsin alueen sosiotaloudellinen kehitys
- Barentsin öljy- ja kaasuvarat
- Analyysi: Barentsin alueen energiavaroja kehitetään taloudellisin perustein
- Tulevia tapahtumia
- Lähteet ja lisätietoa

Lapland University Consortium
LUC
Kemi Tornion ammattikorkeakoulu
UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO
Rovaniemen ammattikorkeakoulu
University of Applied Sciences
FINN BARENTS

ThinkBarents

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa EU:lta
2007–2013

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Uutisia Kuolan niemimaalta

Kantalahti tukee pk-yrityksiään

Tammikuun toisella viikolla Kantalahden hallinto hyväksyi vuosille 2011–2013 tavoiteohjelman piirin pk-yritysten toiminnan edistämiseksi. Ohjelmalla pyritään luomaan suotuisa ympäristö paikallisille yrityksille ja tukemaan niitä 1,5 miljoonalla ruplalla vuosittain (20.2.2011 n. 37 500 euroa).

Budjetoitua summaa tullaan käyttämään ennen kaikkea startti- ja tukirahana uusille ja jo olemassa oleville yrityksille sekä maataloustuottajille. Tämän lisäksi ensi heinäkuussa suunnitellaan pidettäväksi kaupan ja teollisuuden messut ”Polar Day”. Niillä keskitytään paikallisten pk-yritysten sopimussuhteiden ja imagon parantamiseen. Piirihallinto haluaa jatkossa myös auttaa ja tukea yrityksiä luoton hakemisessa. Kantalahden alueella toimii tällä hetkellä 324 pk-yritystä sekä 1081 yksinyrittäjää. Ne työllistävät yhteensä liki 5000 henkilöä.

Murmanskin alue ja Lappi lisäävät kokemustenvaihtoa

Suomen lähialueyhteistyön kautta on toteutettu onnistuneesti vuodesta 2004 alkaen Etelä-Kuolan paikallishallinnon kehittämishanketta (EPKE-2). Projektin suomalais-venäläinen työryhmä kokoontui helmikuun alussa Kantalahdessa määritelläkseen tulevan vuoden yhteistyön painopisteet, mihin Suomen valtio on jo panostanut yli 600000 €. Itä Lapin kuntayhtymän ja Etelä-Kuolan edustajat sopivat lisäävänsä kokemustenvaihtoa taloudellisissa asioissa eritoten siinä, miten luoda suotuisat edellytykset yritystoiminnalle. Yhteistyön ”focusta” siirretään elinkeinotoimen ja etenkin matkailuinfrastruktuurin kehittämiseen. Kantalahden kaupunginhallinnon edustajan, Vasili Šambirin, mukaan tämä yhteistyö tarjoaa loistavan mahdollisuuden kanavoida taloudellista ja henkistä pääomaa: ”Jokaiseen tilaisuuteen on tartuttava”, hän totesi.

Yhteistyöstä vastaava henkilö Kantalahdessa, Vasili Nikolajevič Šambir suhtautuu luottavaisesti Lapin ja oman alueensa väliseen yhteistyöhön

Kuva:http://www.kandalaksha-admin.ru

Ongelmia Venäjän tullissa? Soita 8–800–555–95–59

Mikäli ylitettäessä rajaa autolla tai bussilla ilmenee pulmallisia tilanteita, on vuoden alusta voinut soittaa ilmaiseen puhelinnumeroon 8–800–555–95–59, joka yhdistää suoraan Venäjän liittovaltion ulkorajojen kehittämisestä vastaavan viraston Rosgranitsan (www.rosgranitsa.ru) valvontakeskukseen.

Venäjänkielinen palvelu auttaa rajan ylittäjää erilaisissa ongelmatilanteissa. Palvelun kautta soittaja pystyy myös ilmoittamaan viranomaisille havaitsemansa epäkohdat. Rosgranitsa perustettiin vuonna 2007 federaation presidentin antaman asetuksen nojalla. Virasto pyrkii muun muassa nykyaikaistamaan rajanylityspaikkoja ja yhtenäistämään niiden käytäntöjä.

Taloussuhdanne parani vuonna 2010

Vuonna 2010 Murmanskin talous osoitti elpymisen merkkejä

Murmanskin alueen talousindikaattorit osoittavat, että Kuolan niemimaalla finanssikriisin aiheuttamista vaikeuksista ollaan pääsemässä pikkuhiljaa yli. Tuotantoindeksi on noussut vuoteen 2009 verrattuna mm. kaivosteollisuuden ansiosta 4 %:lla. Apatiitti-konsentraatin tuotanto nousi 14 %:lla, epämetallisten materiaalien tuotanto 8 %:lla. Sen sijaan rautamalmin tuotantomäärä laski 4 %:lla. Yleisellä tasolla tuotantoteollisuus laski 2,5 %:lla. Laivanrakennus- ja korjaussektorilla tuotanto on syöksynyt peräti 26 %:lla alaspäin. Energian tuotanto nousi 4%:lla lämmitysenergian kehityksen pysyessä vakaana. Myös kalastusteollisuus ja maataloustuotanto laskivat prosentin verran. Kuljetusvolyymit nousivat 10,4 %:lla. Käytettävissä oleva tulo asukasta kohden kasvoi 2,8 %:lla vaikka todelliset ansiot eivät juurikaan nousseet. Keskimääräinen bruttopalkka oli viime vuonna 28008 ruplaa (28.2.2011 n. 702 €).

Parhaat palkat maksettiin kalastus- (46796 ruplaa=> 28.2.2011 n. 1173 €) ja finanssialalla (46119 ruplaa=> 28.2.2011 n. 1156€). Kuluttajahinnat nousivat vähemmän kuin muualla Venäjällä ja eniten kohosivat vihannesten ja hedelmien hinnat. Työttömyys laski, sillä vuonna 2010 alueella oli virallisesti 13300 työnhakijaa (16800 vuonna 2009). Alueella työskenteli 1782 ulkomaalaista. Viime vuonna syntyi 9331 lasta (9074 edellisenä vuonna) ja 9472 ihmistä kuoli (10050 vuonna 2009).

Erikoistarkastelussa: Komin tasavallan ja Nenetsin alueen sosiotaloudellinen kehitys

Sosiaalis-taloudellinen kehitys Komin tasavallassa tammi-syyskuussa 2010

Kohtuullinen kasvu jatkuu

Taloudellinen kasvu oli kohtuullista Komin tasavallassa tammikuusta syyskuuhun vuonna 2010. Kasvu oli voimakasta sekä hiilikaivosteollisuudessa että rakennusteollisuudessa. Muut tärkeimmät alat kuten metsäteollisuus ja öljy- sekä kaasuteollisuus osoittivat negatiivista tulosta edelliseen vuoteen verrattuna. Sen lisäksi alueen investoinnit laskivat merkittävästi. Sosiaalinen tilanne pysyi vakaana ja työttömyys laski.

Teollinen tuotanto

Tuotannon kasvua vuoden 2010 ensimmäisellä ja kolmannella neljänneksellä kompensoi lama toisella neljänneksellä. Tulos oli kohtuullista 0,4 prosentin kasvua verrattuna samaan ajanjaksoon vuonna 2009. Hiilikaivosteollisuus kasvoi voimakkaasti jopa 20 %:lla verrattuna vuoden 2009 samaan ajanjaksoon, kun taas öljyntuotanto putosi ja muodosti 97 % vuoden 2009 tasosta. Metsäprosessiteollisuuden pudotus, joka alkoi elokuussa, kiihtyi entisestään syyskuussa. Merkittävimmän syyn alhaiseen sellun ja paperin tuotantoon aiheuttivat uudisrakennustyöt Mondi Syktyvkarin puunjalostustehtaassa. Dieselin ja raskaan polttoöljyn tuotanto pieneni verrattuna vuoden 2009 vastaavaan yhdeksän kuukauden ajanjaksoon. Toisaalta polttoöljyn ja moottoribensiinin tuotanto kasvoi.

Investoinnit peruspääomassa

Pääomainvestoinnit kohosivat elokuussa 4,9 miljardiin ruplaan (121 000 000 euroa), joka oli 86,2 % vuoden 2009 tasosta. Pääomainvestoinnit tammikuusta syyskuuhun olivat kokonaisuudessaan 49,6 miljardia ruplaa (1,22 miljardia euroa) eli 26 % vähemmän verrattuna vuoden 2009 samaan ajanjaksoon.

Maatalous
Maataloustuotannon kasvu 2. ja 3. neljänneksellä kompensoi lamaa 1. neljänneksellä. Tästä johtuen maataloustuotannon indeksi tammi-syyskuussa 2010 kohosi 96 %:iin vuoden 2009 tasosta. Maatalouden hintaindeksi kasvoi 104, 7 %:iin edellisen vuoden tasosta.

Sähkövoima
Tammi-syyskuussa sähkövoiman tuotanto aleni 3 %:lla verrattuna vuoden 2009 samaan ajanjaksoon ja oli kokonaismäärältään 6712,3 miljoonaa kWh.

Öljyn ja kaasun tuotanto, hiilikaivosteollisuus
Öljyn tuotanto mukaan lukien kaasukondensaatin tuotanto putosi 3 %:lla tammi-syyskuussa 2010 ollen kokonaismäärältään 9,888 miljoonaa tonnia. Kaasun tuotanto kasvoi 2 %:lla 2,456 miljardiin kuutiometriin. Hiilikaivostuotanto kasvoi 20 %:lla 9,825 miljoonaan tonniin.

Rahdin liikevaihto
Rahdin kuljetus kasvoi 3,9 % verrattuna tammi-syyskuuhun 2009, mikä on pääpiirteissään sama kuin Jamalin niemimaalle menevien kaasuputkien transit-kuljetuksen kasvu. Huomattava kasvu havaittiin rautatie (20 %) ja ilmakuljetuksissa (22 %).

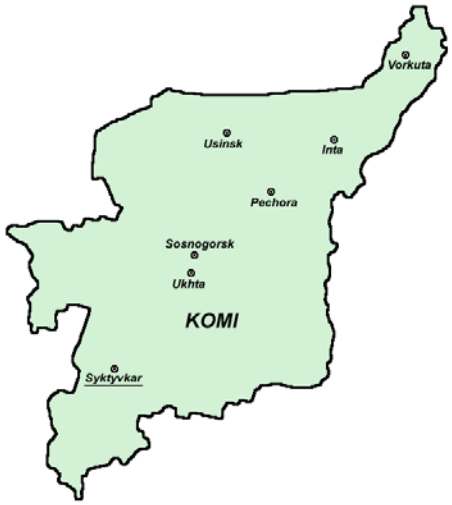
Vähittäiskauppa ja palvelut
Vähittäiskaupan liikevaihto 1.-3. neljänneksen aikana ylitti vuoden 2009 saman ajanjakson 2 %:lla ollen kokonaisarvoltaan 88,5 miljardia ruplaa (2,18 miljardia euroa). Kasvun aiheutti ruokatavaroiden myynnin nousu mukaan lukien kasvu juomien ja tupakkatuotteiden myynnissä. Julkisten palveluiden hinnat nousivat 0,8 %:n verran.

Rakennustuotanto
Rakennustuotannon ja palveluiden positiivinen vire näkyi 3.neljänneksellä. Kasvun huippu saavutettiin kesäkuussa ja se oli 2,7 kertaa suurempi kuin kesäkuussa 2009. Rakennustöiden rahallinen arvo tammi-syyskuussa oli 36,9 miljardia ruplaa (908 miljoonaa euroa) eli 115,6 % verrattuna vuoden 2009 samaan ajanjaksoon. Kasvun aiheutti matala peruskorkotaso.
Rakennustyöt kaasulinjalla ”Bovanenkovo-Ukhta” pysäytettiin touko- kesäkuussa 2009. Asuntorakentaminen pysyi alhaisena. Tutkittavana ajanjaksona rakennettiin vain 849 huoneistoa, joiden kokonaispinta-ala oli 56,5 tuhatta neliömetriä. Tämä on 11 % vähemmän kuin vuoden 2009 vastaavana ajanjaksona. Lama aiheutti niin yksityisen kuin yritystenkin rakennustuotannon putoamisen.

Työmarkkinat
Työntekijöiden määrä yrityksissä tipahti. Syyskuussa 2010 rekisteröityjen työttömien määrä putosi 5 %:lla ja se oli 11,800 henkeä (21 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin). Virallinen työttömyysaste oli 2,2 % aktiivisesta väestöstä. Valtion työvoimaviranomaisten mukaan jokaista vapaana olevaa työpaikkaa haki 1,6 henkilöä. Vuonna 2009 luku oli 2,7. Keskimääräinen nimellinen kuukausipalkka oli elokuussa 25,9 tuhatta ruplaa (637 euroa), joka on 1,1 % enemmän heinäkuuhun verrattuna.

Väestö
Komin tasavallan väestö on 1990-luvun alusta vähentynyt jatkuvasti. 1.9.2010 todettiin, että alueen väestö oli laskenut 0,6 %:lla (= 5800 henkilöä) verrattuna saman vuoden tammikuuhun. Asukasluku oli tuolloin 945 400.

Yleistietoa Komin tasavallasta

Alue: 416 800 km² (2,4 % Venäjän pinta-alasta)
Asukkaita: 945 400 (1.9.2010) ennuste 31.12.2011 939000
Asukastiheys: 2,3 as/ km²
Kaupunkien väestö: 75,7 %
Etninen väestö: 25 % komeja
BKT: 242 miljardia ruplaa (5,95 milj.€) (vuosi 2007)
Tärkeimmät kaupungit: Syktyvkar 245 800 asukasta, Vorkuta 134 200 as, Ukhta 27 400 as, Pečora 66 300 as, Usinsk 52 800 as ja Sosnogorsk 52 500 as.

Teollisuustuotannon tärkeimmät alat: puuteollisuus, sellu- ja paperiteollisuus, öljy ja kaasu, kaivosteollisuus, bioteknologinen teollisuus, rakennusmateriaalien tuotanto, rakentaminen, voimalaitokset, vesi – ja kaasuteollisuus ja jakelu

Sosiaalis-taloudellinen kehitys Nenetsian piirikunnassa tammi-syyskuussa 2010

Sosioekonominen tilanne yhä vakaa
Sosiaalista ja taloudellista tilannetta tammi-syyskuussa 2010 voidaan kuvata vakaaksi. Teollinen tuotanto osoitti 1,9 % putoamista johtuen öljyn tuotannon alenemisesta 3. neljänneksellä. Positiiviset tulokset saatiin sähköntuotannossa, jossa kasvu oli 16,5 % verrattuna samaan ajanjaksoon edellisenä vuonna. Rakennusteollisuus osoitti myös huomattavaa kasvua (47,9 %). Tämä selittyy kuitenkin sillä, että erityisesti talonrakennus laski huomattavasti vuonna 2009. Myönteisiä tuloksia saatiin myös vähittäiskaupassa, jossa liikevaihto kasvoi 11,1 %. Väestölle tarjottavien palveluiden määrä kasvoi merkittävästi eli 25 %:lla verrattuna samaan ajanjaksoon vuonna 2009.

Teollinen tuotanto
Teollinen tuotantoindeksi oli 98,1 % verrattuna lukuun vastaavana ajankohtana vuotta aikaisemmin. Öljyn ja kaasun tuotannon putoaminen oli 1,9 % vuositasolla. Eri teollisuusalojen tuotanto saavutti 97,1 %:n tason edelliseen vuoteen verrattuna. Dynaamisin kasvu oli sähkön tuotannossa (16,5 %).

Sähköntuotanto
Sähkövoiman tuotanto kasvoi 16,5 %:lla tammikuusta syyskuuhun ja ollen kokonaismäärältään 742,6 miljoonaa kWh.

Öljyn ja kaasun tuotanto
Öljyn tuotanto mukaan lukien luonnonkaasu aleni 1,9 % ja oli kokonaismäärältään 13749,9 tonnia.

Rahdin liikevaihto
Liikevaihto aleni 56,7 % verrattuna vuoteen 2009 ja oli kokonaismäärältään 37,6 miljoonaa tonni-kilometriä.

Vähittäiskauppa ja palvelut

Vähittäiskaupan liikevaihto kasvoi 11,1 %:lla (vertailtavissa olevilla hinnoilla) ja oli kokonaismäärältään 3,571 miljardia ruplaa (87 miljoonaa euroa).
Maksulliset väestölle tarjotut palvelut ovat arvoltaan 1,1975 miljardia ruplaa, yli 25 %:n nousu samaan ajankohtaan vuonna 2009. Tämän aiheutti määrän kasvu tietoliikenteessä, kulttuurissa, urheilussa, lakiasioissa, asumisessa ja kunnallisissa palveluissa.

Rakentaminen
Työn määrä alueellisessa rakennusteollisuudessa kasvoi 47, 9 %:lla verrattuna vuoteen 2009. Kokonaisarvo oli 7,314 miljardia ruplaa (180 miljoonaa euroa).

Talonrakennus
Kyseinen toimiala putosi 11,9 %:lla. Kuluvana kautena rakennettiin 134 asuntoa, joka vastaa 10 400 m2.

Väestö
1.1.2010 väestön määrä Nenetsian autonomisessa piirikunnassa oli 42 293 henkilöä. Tammikuusta elokuuhun väestön sekä syntyvyys että kuolleisuus kasvoivat verrattuna vuoden 2009 samaan ajanjaksoon. Sen lisäksi väestön määrään vaikutti muutto piirikunnasta (99 henkilöä). Työssä käyvien henkilöiden määrä piirikunnassa ja sen alueilla laski elokuussa 4,2 %:lla verrattuna vuoteen 2009. Työllistettyjen määrä oli 26 850. Työttömien määrä laski myös syyskuussa 2010 1,2 %:lla verrattuna syyskuuhun 2009. Työllisyysviranomaisten virallisten tilastojen mukaan työttömyysaste oli 4,5 % kolmannella neljänneksellä.
Keskipalkka Nenetsian autonomisessa piirikunnassa (okrug) on edelleen korkein Venäjällä. Elokuussa se oli 46 843,7 ruplaa (1156 euroa), mikä on 5 % korkeampi vuoden 2009 elokuuhun verrattuna.

Yleistietoa Nenetsian autonomisesta piiristä (okrug)

Alue: 176810 km² (mukaan lukien Kolgujev ja Vaigačin saaret)
Väestö: 42 293 henkilöä 1.1.2010
Asukastiheys: 0,24 as/km²
Kaupunkien väestö: 63,8 %
Etninen rakenne: 70,0 % venäläisväestöä, 17,1 % nenetsejä, 9,5 % komeja
BKT: 82 miljardia ruplaa eli n. 2,02 miljardia euroa (v. 2008, keskimääräinen arvio)
Pääkaupunki: Naryan-Mar , 26 800 henkilöä

Tärkeimmät teollisuuden alat: öljy- ja kaasuteollisuus mukaan lukien öljyn kuljetus, poronhoito, voimalaitokset, ruokateollisuus ja rakennusteollisuus. Venäjän Federaation perustuslain mukaan, Nenetsian autonominen piirikunta (okrug) tuli Venäjän Federaation tasavertaiseksi subjektiksi vuonna 1993. Samaan aikaan sen alue ja väestö liitettiin Arkangelin alueeseen.

Barentsin kaasu- ja öljyvarat

Snøhvit –Norja
Löydös tehty: 1984
Toiminta aloitettu: 2007
Toimija: Statoil
Sijainti: Barentsin meri, 140 kilometriä Hammerfestistä
Kentän varannot: 193 miljardia kuutiometriä kaasua, 113 miljoonaa tonnia kondensaattia, 5,1 miljoonaa tonnia NGL (Natural gas liquids)

Goliat –Norja
Löydös tehty: 2000
Toiminnan aloittaminen: 2013
Toimija: Norjalaiset yhtiöt Eni Norge AS ja Statoil Petroleum AS
Sijainti: Barentsin meri, 85 kilometriä luoteeseen Hammerfestistä
Kentän elinikä: 10-15 vuotta
Kentän varannot: 174 miljoonaa barrelia raakaöljyä

Štokman – Venäjä
Löydös tehty: 1988, yksi historian suurimpia löydettyjä kaasuesiintymiä
Toiminnan aloittaminen: mahdollisesti 2018 (tiedote annettu helmikuussa 2011)
Toimija: Sevmorneftegas (Gazpromin tytäryhtiö)
Sijainti: Barentsin meri, 550 km Murmanskista
Kentän elinikä: 50 vuotta
Kentän varannot: 3,8 triljoonaa kuutiometriä kaasua, 56 miljoonaa tonnia kondensaattia

Analyysi: Barentsin alueen energiavaroja kehitetään taloudellisin perustein

Arktisella alueella sijaitsevien energiavarojen käyttöönotto on ollut viime vuosina tapetilla maailmanlaajuisesti. Globaali energian kysynnän kasvu ja olemassa olevien lähteiden ehtyminen ovat saaneet valtiot katsomaan yhä toiveikkaammin kohti pohjoista turvatakseen energian saantinsa. Tämä johtuu arvioista, joiden mukaan Jäämeren pohjassa olisi jopa kolmasosa maailman vielä hyödyntämättömistä öljy- ja kaasuvaroista sekä merijään sulamisesta, joka mahdollistaa näiden ennen saavuttamattomissa olleiden potentiaalisten resurssien käyttöönoton. Barentsin alueen valtioista merenalaisia energialähteitä hallinnoivat Jäämeren rannikkovaltiot Norja ja Venäjä. Näille molemmille valtioille öljy ja maakaasu ovat maiden kansallisvarallisuuden kannalta merkittävässä asemassa.

Venäjän rantaviiva on Jäämeren rannikkovaltiosta pisin ollen lähes kaksi kertaa Yhdysvaltojen rannikkoa pidempi. Vielä 2000-luvun alussa pohjoinen merialue nähtiin Venäjällä sotilaallisesti strategisena jättäen potentiaaliset luonnonvarat ja niiden hyödyntämisen vähemmälle huomiolle. Maan talouskasvun riippuvuus energiasta saaduista tuloista on kuitenkin muuttanut painotuksia arktisen merialueen suhteen. Pietarin valtionyliopiston professori **Nikita Lomagin** toteaa *Ulkopolitiikka* -lehden (UP 4/2010) haastattelussa Venäjän vuonna 2009 julkaistun energiastrategian korostavan juuri arktisen alueen luonnonvarojen hyödyntämistä. Erityisen tärkeänä hän pitää Barentsinmeren kaasun asemaa viitaten näin Štokmanin kaasukenttään. Se milloin rakennustyöt kentällä alkavat on kuitenkin vielä arvoitus. Lomaginin mielestä aikaa tulee kulumaan vielä vuosia ennen kuin Barentsinmeren kaasuvaroista on Venäjän talouden tukirangaksi. Nykyisellä halvalla markkinahinnalla tuotanto ei kannata, eikä innosta uusia sijoittajia.

Vaatimuksia ja sovun rakentamista arktisten merialueiden omistuksesta

Venäjä on toiminut viime vuosina aktiivisesti omistusoikeuksiensa laajentamiseksi arktisilla merialueilla. Vuonna 2001 maa esitti YK:lle aluevaatimuksen, jonka mukaan lähes puolet pohjoisista napa-alueista kuuluisi Venäjälle. Aluevaatimus huipentui vuonna 2007 kansainvälisesti huomioituun tutkimusmatkaan ja sen päättäneeseen Venäjän trikolorin pystyttämiseen Lomonosovin harjanteeseen. Teko tulkittiin maailmanlaajuisesti uuskolonialismiksi ja osoitukseksi kilpajuoksun aloituksesta arktisista öljy- ja kaasuvaroista. Tutkimusmatkan tarkoitus oli kuitenkin tieteellinen. Sen avulla pyrittiin tuomaan Jäämeren pohjasta YK:n merioikeusyleissopimuksen (UNCLOS) vaatimia lisätodisteita osoitukseksi merenpohjan ja mantereen geologisesta samankaltaisuudesta. Venäjän tekemät aluevaatimukset ovatkin tapahtuneet tiiviisti UNCLOsin määräyksiä noudattaen.

Kansainvälisen ja YK:n merioikeusyleissopimuksen (UNCLOS) henkeen kuuluen Venäjä ja Norja sopivat syyskuussa 2010 kiistansa rajalinjasta Barentsinmerellä 40 vuotta kestäneiden erimielisyyksien jälkeen. Tämän historiallisen sopimuksen nähdään avaavan mahdollisuuden niin sanotulla ”harmaalla vyöhykkeellä” sijaitsevien huomattavien öljy- ja kaasuesiintymien hyödyntämiseen. Sopimuksen solmiminen on Norjan turvallisuuspolitiikan tutkimuslaitoksen IFS:n tutkija **Kristine Offerdalin** mielestä osoitus maiden sitoutumisesta kansainvälisen oikeuden ja YK:n merioikeussopimuksen noudattamiseen (UP 4/2010). Lomaginin mielestä sopimuksen solmiminen on osoitus Venäjän nyky-johdon yksinomaan taloudellisesta kiinnostuksesta arktisia alueita kohtaan.

Liuskekaasu muuttaa energiapelin asetelmia

Barentsinmeren ja Jäämeren energiapeliä on muuttanut epätavanomaisen kaasun yleistyminen. Maakaasumarkkinoiden vallankumouksen aloitti Yhdysvaltojen maaperässä oleva liuskekaasu, jonka hyödyntäminen tuli taloudellisesti kannattavaksi porauskekniikan kehittymisen myötä. Tämän viisi vuotta sitten alkaneen kehityksen seurauksena Yhdysvalloista on tullut maakaasun suhteen omavarainen. Pohjois-Amerikan lisäksi mittavia liuskekaasuesiintymiä on myös Kiinassa, Australiassa

ja Puolassa. Kiinan liuskekaasuvarat ylittävät Venäjän perinteiset nykyisin tunnetut maakaasuvarat (IEA 2010). Liuskekaasu on laskenut maakaasun maailmanmarkkinahintaa tehden esimerkiksi nesteytetyn maakaasun tuottamisen taloudellisesti arveluttavaksi. Näin ollen se voi hidastaa halukkuutta investoida ja toteuttaa suunniteltuja kaasuhankkeita pohjoisilla alueilla. Liuskekaasun vaikutuksen Venäjän valtiontalouteen arvioidaan olevan kuitenkin pieni. Kysynnän ja maailmanmarkkinahinnan laskusta huolimatta Venäjän kaasukaupan katsotaan säilyttävän asemansa (UP 4/2010).

Liuskekaasun yleistymisestä huolimatta Jäämeren öljy- ja kaasuvaroihin ollaan kuitenkin valmiita panostamaan maailmanlaajuisesti. Tammikuussa monikansallinen British Petroleum (BP) ja venäläinen valtion öljy-yhtiö Rosneft allekirjoittivat strategista kumppanuutta ja ristiinomistusta koskevan sopimuksen, jossa yhtiöiden osakkeita vaihtui 12 miljardin euron arvosta. Sopimuksen ideana on ryhtyä hyödyntämään yhdessä arktisia öljyvaroja. BP:n ja Rosneftin välinen strateginen kumppanuus toteuttaa Venäjän valtiollisia strategioita, kuten vuoden 2008 Ulkopolitiikan konseptia ja Arktista strategiaa, joissa molemmissa korostetaan ulkomaisten investointien määrän kasvattamista Venäjän talouskasvun turvaamiseksi. Yhtiöiden päätös ryhtyä tutkimaan potentiaalisia esiintymiä Karanmeren alueelta on kohdannut vastustusta ympäristöjärjestöjen keskuudessa, sillä porausalueen ekosysteemi on poikkeuksellisen haavoittuvainen. Porauksien aloittaminen luonnon kannalta herkällä alueella on tältä osin ristiriidassa valtionjohdon viimeaikaisten ympäristönsuojelua korostavien puheiden kanssa.

Myös Kiinaa kiinnostavat pohjoisen luonnonvarat

Arktisten alueiden ulkopuolisista valtioista varsinkin Kiina on osoittanut kasvanutta mielenkiintoa pohjoisia energiavaroja kohtaan. Syksyllä 2010 Kiinan valtiollinen öljy-yhtiö CNPC (Chinese National Petroleum Corporation) ja venäläinen laivanvarustamo Sovcomflot solmivat monivuotisen sopimuksen öljyn ja maakaasun kuljetuksista pohjoista merireittiä pitkin Kiinaan. Öljyn ja kaasun laivaaminen toteuttaa myös Venäjän energiastrategia 2030 (ES-2030) tavoitetta hajauttaa energianvientiä maantieteellisesti ja näin ollen vähentää riippuvuutta Euroopan markkinoista. Tällä hetkellä Venäjän mantereella sijaitsevien arktisten öljy- ja maakaasuvarojen pullonkaulana on siirtovälineistön puute porauspaikoilta rannikolle ja satamiin sekä kaasun nesteytyslaitosten puute. Öljyputkien rakentamisesta vastaava valtionyhtiö Transneft on aloittamassa putkiverkon rakentamista Jamal-Nenetsian alueella sijaitsevien uusien öljykenttien resurssien saattamiseksi markkinoille, mutta suunnitellut linjaukset on piirretty kulkemaan Pechoran merenrannalle Murmanskin sijasta. Murmanskin etuna on mahdollisuus käyttää satamaa ympärivuotisesti ja meren syvyys, mikä mahdollistaa suurempien alusten käytön.

Maailmantalouden riippuvuus fossiilista energiavaroista tulee säilymään korkeana vielä vuosikausia. Sen seurauksena valtioiden ja monikansallisten energiasektorin yhtiöiden kiinnostus uusia esiintymiä kohtaan säilyy korkeana. Tämä ei kuitenkaan tarkoita kilpajuoksua näistä resursseista, vaan niiden kehittäminen tapahtuu taloudellisilla sekä kansainvälisen oikeuden ehdoilla.

Kirjoittajat:

Regis Rouge-Oikarinen
Tutkimuspäällikkö
ThinkBarents -hanke
regis.rouge-oikarinen@ulapland.fi

Jussi Huotari
Projektisuunnittelija
ThinkBarents -hanke
jussi.huotari@ulapland.fi

Tulevia tapahtumia

VENÄLÄINEN LIIKETOIMINTAKULTTUURI – koulutustilaisuus 1.3.

Lapin ELY-keskuksen **Venäjän kaupan edistäminen – Lapista Väyliä Venäjälle** EU-projekti järjestää tiistaina 1.3.2011 klo 09.00-13.00 koulutustilaisuuden **Venäläinen liiketoimintakulttuuri – kulttuurituntemuksesta kilpailuetua.**

Lappilaisille yrityksille viime vuoden lopulla järjestetyssä kyselyssämme venäläinen liiketoimintakulttuuri nousi kysytyimpien koulutusaiheiden joukkoon. Myös kokeneet Venäjän kaupan tekijät korostavat Venäjän tapa- ja liiketoimintakulttuurin tuntemuksen merkitystä liiketoiminnan onnistumisessa ja kauppojen synnyssä. Vaikka Venäjän liiketoiminta vähitellen länsimaistuukin, liiketoimintakulttuureissa on edelleen yllättävän paljon eroja, jotka niin aloittavan kuin kauppaa jo tehneenkin on syytä tuntea. Kilpailutilanteessa venäläisen tapa- ja liiketoimintakulttuurin ymmärtävällä ja sen huomioon ottavalla on etulyöntiasema.

Koulutustilaisuus antaa valmiuksia ymmärtää paremmin venäläistä liikekumppaniasi ja venäläistä liiketoimintaympäristöä, mm. aikakäsitystä, johtajan asemaa ja muuta yritysorganisaatiota, neuvottelukulttuuria, henkilökohtaisten suhteiden merkitystä, sopimuskäytäntöä jne.

Kouluttajana toimii Barentskeskus Finland Oy:n vasta-aloittanut **toimitusjohtaja Martti Hahl**. Hänellä on vahva kokemus Venäjän kaupasta mm. johtaen 1995 perustettua Pietarissa toimivaa yritysten markkinointiviestintäyritystä. Hän on myös kokenut yrityskouluttaja. **Liitetiedostona ohjelma.**

Osallistumismaksu on 50 €. Koulutukseen sisältyy **Venäläinen tapakulttuuri** – kirjanen ja kahvitarjoilu. Ilmoittautuminen **viimeistään 21.2.** **ilmoittautumislomakkeella** tai eeva-liisa.tepsa@ely-keskus.fi puh. 040 510 7014.

MURMANSKIN III ARKTINEN FOORUMI- 30.9.-2.10.2011

Murmanskin aluejohto on päättänyt, että kolmas arktinen foorumi pidetään Murmanskissa 30.9.–2.10.2011. Tapahtuman motto on "Murmansk – arktisen alueen strateginen pääkaupunki." Foorumissa esitellään alueen investointimahdollisuudet ja myös vuonna 2016 pidettävien Murmanskin 100-vuotisjuhlien alustava ohjelma.

Lähteet ja lisätietoa

- Energian uusi maantiede" Ulkopolitiikka lehti 4/2010
- Öljy-yhtiö BP:stä tuli Bolshoi Petroleum", uutisanalyysi, Helsingin Sanomat 21.1.2011
- China's New Foothold on Northern Sea Route", BarentsObserver 26.11.2010 saatavilla (28.2.2011) http://www.barentsobserver.com/index.php?id=4851792&xxforceredir=1&noredir=1
- No Dispute over Lomonosov Ridge" BarentsObserver, 02.02.2011, saatavilla (28.2.2011) http://www.barentsobserver.com/no-dispute-over-lomonosov-ridge.4879802-116320.html
- Sovcomflot Group and China Petroleum Corporation become strategic Partners", lehdistötiedote, 22.11.2010, saatavilla (28.2.2011) http://www.sovcomflot.ru/npage.aspx?did=75963
- Развитие трубопроводного транспорта нефти в рамках Генеральной схемы развития нефтяной отрасли до 2020 года, Transneftin hankkeet, saatavilla (28.2.2011) http://www.transneft.ru/projects/project/?zpID=11493
- International Energy Association, IEA 2010
- The Foreign Policy Concept of the Russian Federation (2008), saatavilla (28.2.2011) http://archive.kremlin.ru/eng/text/docs/2008/07/204750.shtml
- The Fundamentals of the state policy in the Arctic for the period 2020 and beyond (2008), saatavilla (28.2.2011) http://www.scrf.gov.ru/documents/98.html
- Energy Strategy of Russia for the period 2030 (2009), saatavilla (28.2.2011) http://energystrategy.ru/projects/docs/ES-2030_(Eng).pdf
- http://barentsobserver.com
- http://www.mbnews.ru
- http://barentsnova.com/
- http://barentsenergy.com/
- http://www.upstreamonline.com
- http://russia-media.ru/shtokman/
- http://www.dmitrienkodv.ru/
- http://www.offshore-technology.com
- http://www.shtokman.ru
- http://www.gov-murman.ru

Seuraavassa numerossa muun muassa:

- Venäjän arktisen strategian muutosvoimat
- Karjalan tasavallan sosioekonominen kehitys
- Numeron teemana: luonnonsuojelu jäämerellä